

## Pobranie płwociny do badania

*Joanna Zalewska-Puchała*

### **Definicja:**

Badanie polega na pobraniu wydzieliny (płwociny) z drzewa oskrzelowego przez jej odkrztuszenie i odpluwanie. Wykonywane jest na zlecenie lekarza. Wymaga pobrania jednorazowo zwykle 2–10 ml płwociny rano (w dwie do trzech godz. po przebudzeniu) przez trzy kolejne dni. W wypadku badania cytologicznego płwocinę należy zbierać z całej doby.

### **Cel:**

- diagnostyczny;
- badanie bakteriologiczne;
- badanie cytologiczne (ocena jakościowa i ilościowa komórek);
- badanie biochemiczne;
- badanie na obecność prątków gruźlicy.

### **Wskazania do wykonania:**

- podejrzenie gruźlicy płuc;
- zapalenie górnych i dolnych dróg oddechowych;
- ropień płuc;
- rozstrzeń oskrzeli;
- rak płuca.

### **Zagrożenia:**

• przeniesienie drobnoustrojów, np. z jamy ustnej, gardła, na pobieraną płwocinę, zafalszowanie wyniku badania przez namnożenie innych bakterii niż te, które wywołują proces chorobowy;

- zakrztuszenie płwociną.

### **Przygotowanie pacjenta:**

- poinformowanie chorego o celu, istocie i przebiegu zabiegu;
- uzyskanie zgody chorego na pobranie materiału do badania;
- uzgodnienie z chorym sposobu i czasu wykonania zabiegu;

- ustalenie zakresu współpracy chorego w czasie pobierania płwociny do badania;

- wypłukanie staranne jamy ustnej przegotowaną wodą przed i po badaniu;
- zachęcenie do odkrztuszenia wydzieliny z głębokich odcinków płuc, z użyciem przepony i tłoczni brzusznej;

- pouczenie, że:

- przed badaniem powinien umyć zęby i opłukać jamę ustną przegotowaną wodą;

- przed odkrztuszeniem powinien wziąć głęboki wdech;

- poinformowanie:

- o konieczności usunięcia protezy zębowej przed badaniem;

- aby płwocinę pobrać rano po przebudzeniu;

- o przestrzeganiu podstawowych zasad aseptyki;

- chorego po zabiegu operacyjnym o konieczności ułożenia płasko rąk i lekkiego uciśnięcia rany pooperacyjnej w czasie odkrztuszania.

#### **Przygotowanie sprzętu:**

- jałowy pojemnik jednorazowego użytku lub jałowy wielorazowy pojemnik z ciemnego szkła o szerokim otworze;

- płatki ligniny;

- przegotowana woda w kubku;

- rękawiczki jednorazowego użytku;

- miska nerkowata na odpadki.

#### **Przebieg wykonania:**

- zapoznanie się ze zleceniem;

- ocena stanu chorego;

- przygotowanie sprzętu;

- umycie rąk;

- założenie rękawiczek;

- ułożenie chorego w dogodnej pozycji – najlepiej siedzącej;

- umycie zębów;

- przepłukanie jamy ustnej przegotowaną wodą;

- osuszenie ust ligniną;

- pouczenie o sposobie odkrztuszenia płwociny z głębokich odcinków płuc, z użyciem przepony i tłoczni brzusznej;

- odkrztuszenia przez chorego płwociny do przygotowanego pojemnika;

- natychmiastowe zamknięcie pojemnika, do którego odkrztuszona została płwocina (niedotykanie brzegów i wewnętrznej powierzchni zakrętki);

- podanie choremu wody do opłukania jamy ustnej;

- osuszenie ust ligniną;

- oznakowanie pojemnika z płwociną;

- usunięcie i zabezpieczenie użytych przyborów i odpadów;

- umycie rąk;

- udokumentowanie zabiegu;

- dostarczenie zebranego materiału do laboratorium do dwóch godzin lub przechowywanie w lodówce.

**Uwaga!**

Plwocinę zbierać z dala od innych osób.

U chorych, którzy odkrztuszają niewiele plwociny, można pobudzić jej produkcję poprzez oklepywanie klatki piersiowej, drenaż ułożeniowy i nawadnianie. Jeżeli wykrztuszenie wydzieliny pomimo wysiłków nie może nastąpić, należy wykonać inhalację 10% roztworem chlorku sodowego w aerozolu, ogrzanym do 50°C. Można wykonać inhalację z preparatami upłynniającymi wydzielinę oskrzelową, takimi jak: Flegamina, Acetylocysteina i inne. Niezależnie od podawania leków drogą wziewną, można przez kilka dni stosować leki doustne: upłynniające wydzielinę oskrzeli i wykrztuśne, np. roztwór jodku potasu, zioła i olejki eteryczne wykrztuśne.

W wypadku badania cytologicznego materiał może być dostarczony do laboratorium w pojemniku zamkniętym, zawierającym 50–60% alkohol etylowy w ilości co najmniej równej pobranej wydzielinie. Pojemnik z plwociną w czasie jej zbierania (które trwa cały dzień) należy przechowywać zamknięty, w temperaturze pokojowej. Jeżeli niemożliwe jest natychmiastowe przesłanie plwociny do badania, można przechować ją w lodówce nie dłużej jednak niż kilka godzin.

Na skierowaniu do badania należy umieścić informację na temat aktualnie przyjmowanych leków przez chorego (np. antybiotyków) oraz sposobu pobierania plwociny.

Plwocinę najlepiej pobierać przed podaniem antybiotyku lub dwa dni po jego odstawieniu.

## BIBLIOGRAFIA

1. Kalinowski L. (red.): *Encyklopedia badań medycznych*. WM MAKmed s.c., Gdańsk 1996.
2. Kańtoch M. (red.): *Materiał do bakteriologicznych, parazytologicznych i wirusologicznych badań diagnostycznych*. PZWŁ, Warszawa 1984.
3. Krasemann Ch.: *Pobieranie i transportowanie materiałów do badań mikrobiologicznych*. PTZSz, Bayer AG, Kraków 1995.